

106 930

Národní památkový ústav	
Došlo:	2022-06-16 09:03:39
Č. j.:	NPU-310/50585/2022
Listů:	5 Příloh: 0

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz

Město Rožmberk nad Vltavou
Rožmberk nad Vltavou č. p. 2
382 18 Rožmberk nad Vltavou

Rozhodnutí nabylo právní moci: 4.6.2022
za správnost:

V Praze dne 12. 5. 2022
Č. j. MK 28596/2022 OPP
Sp. zn. MK-S 9515/2021 OPP
Vyřizuje: Bc. Angela Šmatláková

ROZHODNUTÍ

Ministerstvo kultury jako příslušný orgán státní správy na úseku státní památkové péče **prohlašuje** podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, oba ve znění pozdějších předpisů, **pozemek parc. č. 612/2 v k. ú. Rožmberk nad Vltavou, jehož součástí je archeologický nález „Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou“**, k. ú. Rožmberk nad Vltavou, obec Rožmberk nad Vltavou, okr. Český Krumlov, Jihočeský kraj, za kulturní památku.

V tomto řízení dle § 27 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, je účastníkem řízení: Město Rožmberk nad Vltavou, se sídlem Rožmberk nad Vltavou č. p. 2, 382 18 Rožmberk nad Vltavou, IČO: 00246115.

Nedílnou součástí výroku tohoto rozhodnutí je příloha s orientačním záznamem umístění kulturní památky do kopie katastrální mapy, nedílnou součástí rozhodnutí jsou dále čtyři vybrané identifikační fotografie kulturní památky.

Odůvodnění

Ministerstvo kultury obdrželo dne 11. 8. 2021 podnět **Akademie věd České republiky**, na prohlášení archeologického nemovitého nálezů – Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou na pozemku parc. č. 612/2 v k. ú. Rožmberk nad Vltavou, za kulturní

památku. Ministerstvo tento podnět vyhodnotilo a v uvedené věci zahájilo správní řízení. Popis dle tohoto návrhu:

„Počátky trestního soudnictví lze v Rožmberku nad Vltavou položit již do 14. století. Roku 1362 udělují páni z Rožmberka městu tzv. královské právo odvozené z právních zvyklostí města Písku. Přestože to v listině není výslovně uvedeno, lze předpokládat, že součástí souboru práv bylo i hrdelní právo. První udělení trestu smrti je v Rožmberku poprvé doloženo k roku 1594, kdy zde byl sťat zloděj jménem Letaur. V roce 1628 zde pak byl popraven rožmberský poddaný Michal za násilí spáchané na rožmberském rychtáři. Hrdelní soudnictví vykonávané městskou radou si Rožmberk udržel až do roku 1765, kdy byla císařským patentem na území monarchie provedena reorganizace městských soudů a výkon tohoto práva byl přenesen do Českého Krumlova.

Pozůstatky rožmberského popraviště se nacházejí v trati Šibenice (dříve Galgenberg) na zalesněném západním výběžku táhlého hřebene asi 1,1 km JZ od náměstí v Rožmberku nad Vltavou. Původně odlesněné návrší leželo přímo nad historickou komunikací spojující Rožmberk s Vyším Brodem, takže šibenice nepochybně plnila i sekundární roli zdaleka viditelného výstražného symbolu. Šibenice není zachycena na žádné z početných historických vedut Rožmberka nad Vltavou, zanesena ale je na některých mapách z 18. a 19. století. Na mapě prvního vojenského mapování z 60. let 18. století je na vrchu označeném Galgen b. schématicky znázorněna dřevěná konstrukce na trojúhelníkovitém půdorysu tvořená třemi nosnými pilíři s trámovými překlady. S podobnou kresbou se setkáváme na indikační skice stabilního katastru z roku 1826, kde je šibenice podobné konstrukce jako na přechozí mapě umístěna na obdélné červeně zvýrazněné ploše. Symbol šibenice se nachází na parcele č. 617, která je označena velkým písmenem G (Galgen ?).

Pozůstatky popraviště leží ve vzrostlém smíšeném lese, vlastní plocha šibenice a její nejbližší okolí je však prosvětleno. Z šibenice se zachovala částečně destruovaná zděná konstrukce obdélného půdorysu o rozměrech 5,9 x 5,7 m. Oboustranně lícované nepravidelně vyskládané zdivo o síle 85 - 90 cm je vystavěno ze středně velkých lomových kamenů, nároží stavby jsou zpevněna mohutnými kvádry. Ojedinele se ve zdivu objevují zbytky silně zvětralé vápenné malty. Na obou delších stranách je zdivo zachované do výše až 130 m, poměrně značný objem destrukce naznačuje, že spodní vyžděná část popraviště mohla dosahovat výše až 2 metry. Chybějící úseky zdiva ve středu obou kratších stran dovolují předpokládat existenci alespoň jednoho vstupu do interiéru objektu. V dochovaném zdivu nejsou patrné žádné trámové kapsy ani jiné konstrukční detaily, které by vypovídaly o konstrukčním řešení horní zcela zaniklé dřevěné části šibenice.

Odborné odůvodnění návrhu: *Relikty šibenice nad Rožmberkem nad Vltavou patří k nejlépe zachovaným památkám hrdelního soudnictví na území Jihočeského kraje. Jediným dalším popraviště se intaktně dochovanou nadzemní konstrukcí je šibenice u Blatné (okr. Strakonice), ani tato lokalita však není památkově chráněna. Prozatím jedinou památkově chráněnou lokalitou tohoto typu na území kraje je zděná substrukce šibenice u Strakonice (památkou prohlášena v roce 2006), zde se ale jedná jen o základy objektu odkryté archeologickým výzkumem, které se stavem zachování ani výpovědní hodnotou nemohou rovnat obou předchozím památkám. Na základě písemných dokladů a typologického zařazení lze dochované relikty zařadit do nejmladšího období výkonu hrdelního práva v Rožmberku*

nad Vltavou (17.- první polovina 18. století).

Na základě zachovaných pozůstatků lze šibenici u Rožmberka nad Vltavou přiřadit k tzv. studničnímu typu popravišť, který patřil ke stavebně náročnějším objektům svého druhu. Tyto šibenice byly tvořeny uzavřenou zděnou základnou nesoucí dřevěnou trámovou konstrukci určenou k vlastnímu výkonu exekuce. Zpravidla uzamykatelná zděná část sloužila jako technické zázemí určené hlavně pro ukládání katových potřeb. Vyobrazení na historických mapách naznačují, že rožmberská šibenice měla dřevěnou konstrukci založenou na trojúhelníkovitém půdorysu, naproti tomu dochovaná zděná konstrukce je téměř čtvercová. Technicky náročná kombinace dvou různých půdorysů na jediném objektu je málo pravděpodobná, pro takovéto řešení navíc nejsou známy žádné analogie. Jako pravděpodobnější se jeví vysvětlení, že na uvedených mapách byly použity v té době obvyklé mapové značky, které neodrážejí podobu konkrétních objektů. Rožmberská šibenice nejspíše patřila k v jižních Cechách nejrozšířenějšímu typu kvadratických popravišť studničního typu. Šibenice u Rožmberka nad Vltavou je ojediněle dochovanou památkou raně novověkého trestního práva. Tyto doposud značně opomíjené objekty se v rámci ČR jen ojediněle stávají součástí památkového fondu. Na území Jihočeského kraje jich navíc řada zanikla mj. i v relativně nedávné době (stavba vodojemů, triangulačních bodů, vysílacích stanic mobilních operátorů). Rožmberské popraviště vyniká nejen značným rozsahem dochovaných nadzemních konstrukcí, ale také vysokou mírou autenticity - kromě přirozených destrukčních procesů na lokalitě v minulosti nedocházelo k žádným památkově nežádoucím zásahům (vč. nevhodných rekonstrukcí či výkopů).

Požadovaná ochrana: Z hlediska památkové péče navrhujeme tyto podmínky ochrany:

- v rozsahu navrhované KP zachovat stávající konfiguraci terénu a jeho kulturu
- zákaz jakékoli stavební činnosti, budování technických zařízení, provádění výkopových prací, zřizování nových cest, vysílačů apod.
- zákaz těžby hlíny, písku či zeminy, kopání jam, sond, lámání či vybírání kamene, dolování, dobývání pařezů a sázení stromů
- zákaz ukládání zeminy, kamene nebo odpadních materiálů, popř. jiného znečišťování prostředí navrhované KP. “

Krajský úřad Jihočeského kraje, odbor kultury a památkové péče, jako příslušný správní orgán památkové péče, ve svém dopise ze dne 13. 9. 2021, č. j. KUJCK 100532/2021, **doporučil** prohlášení předmětného archeologického nálezu, včetně pozemku parc. č. 612 v k. ú. Rožmberk nad Vltavou a to s následujícím odůvodněním:

„Při komunikaci mezi Rožmberkem nad Vltavou a Hrudkovém se v lesíku zachovalo torzo zděné části někdejší šibenice. Kamenné zdivo s místy ještě znatelnými zbytky pojívá obíhá téměř čtvercový půdorys. Na delších stranách je stavba Zachovalejší, v kratších stranách je destrukce rozsáhlejší. Kromě přirozené destrukce neutrpěla žádnými negativními zásahy z těžby materiálu nebo nevhodnou výstavbou. Na území Jihočeského kraje se jedná o nejzachovalejší konstrukci tohoto druhu staveb.

Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor kultury a památkové péče, doporučuje prohlášení pozemku parc. č. 612/2 v k. ú. Rožmberk nad Vltavou, jehož součástí je archeologický nález „Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou“, obec Rožmberk nad

Vltavou, okr. Český Krumlov, Jihočeský kraj, za kulturní památku.

Objekt šibenice je na tomto místě zaznamenán již v mapách 1. vojenského mapování. Z dřevěné konstrukce se již nezachovalo nic, kamenná podstavba je ovšem zachována v mimořádném stavu - zdivo místy dosahuje výšky až 1300 mm, na nárožích dochovány zpevňující kamenné kvádry. Dochovaná konstrukce si zachovala vysokou míru autenticity. Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou jsou mimořádným dokladem výkonu hrdelního práva je tak významným dokladem životního způsobu a prostředí raně novověké společnosti. “

Městský úřad Český Krumlov, odbor památkové péče, jako příslušný správní orgán památkové péče, ve svém dopise ze dne 23. 8. 2021, č.j. 43518/2021/OPP/-JV, **rovněž doporučil** prohlášení předmětného archeologického nálezu, včetně pozemku parc. č. 612 v k. ú. Rožmberk nad Vltavou a to s následujícím odůvodněním:

„Pozůstatky šibenice nad Rožmberkem nad Vltavou patří k nejlépe zachovaným památkám hrdelního soudnictví na území Jihočeského kraje.

Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou jsou ojediněle dochovanou památkou raně novověkého trestního práva. Tyto doposud značně opomíjené objekty se v rámci ČR jen ojediněle stávají součástí památkového fondu. Na území Jihočeského kraje jich navíc řada zanikla a to v relativně nedávné době (stavba vodojemů, triangulačních bodů, vysílacích stanic mobilních operátorů). Rožmberské popraviště vyniká nejen značným rozsahem dochovaných nadzemních konstrukcí, ale také vysokou mírou autenticity - kromě přirozených destrukčních procesů na lokalitě v minulosti nedocházelo k žádným památkově nežádoucím zásahům. Aby bylo zamezeno možné destrukci těchto pozůstatků, je žádoucí prohlásit je za kulturní památku.

Vzhledem k tomu správní orgán prohlášení uvedené věci kulturní památkou doporučuje. “

Ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, byl o podání návrhu písemně vyrozuměn vlastník věci navržené na prohlášení za kulturní památku, a v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, mu bylo umožněno, aby se před vydáním rozhodnutí vyjádřil k podkladům, které Ministerstvo kultury v průběhu řízení shromáždilo. Vlastník této možnosti využil a dne 3. 11. 2021 byl elektronicky seznámen se všemi shromážděnými podklady ve spisu.

Po vyhodnocení podkladů jednotlivě i ve vzájemné souvislosti dospělo Ministerstvo kultury k závěru, že pozemek parc. č. 612/2 v k. ú. Rožmberk nad Vltavou, jehož součástí je archeologický nález „Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou“, obec Rožmberk nad Vltavou, okr. Český Krumlov, Jihočeský kraj, **splňuje** podmínky ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, pro prohlášení věci za kulturní památku.

Ministerstvo kultury konstatuje, že se jedná o mimořádně intaktně dochované reliktu nadzemní konstrukce šibenice, která dokládá výkon raně novověkého trestního práva v Rožmberku nad Vltavou.

Pozůstatky rožmberské šibenice se nacházejí na táhlém návrší zalesněného výběžku nesoucí název Šibenice asi 1 km jihozápadním směrem od historického centra Rožmberku nad Vltavou.

V řízení bylo dále zjištěno, že původně pod tímto návrším vedla historická komunikace spojující Rožmberk nad Vltavou a Vyšší Brod. Z čehož tedy vyplývá, že se jedná o typické umístění popraviště do raně novověké kulturní krajiny, které mělo dostatečný odstup od městské obytné zástavby, ale zároveň se nacházelo na pohledově velmi exponovaném místě, zpravidla u přístupové cesty do města, kde patřičně demonstrovalo oprávnění hrdelního soudnictví, fungování spravedlnosti v daném městě a v neposlední řadě působilo i zastrašujícím efektem na obyvatelstvo.

Ministerstvo kultury uvádí, že předmětná šibenice nebyla sice zachycena na žádné historické vedutě Rožmberka nad Vltavou, ale na historických mapách z 18. a 19. století se objevuje hned v několika případech. Jedná se zejména o I. vojenské mapování, které proběhlo v 60. letech 18. století a dále je zaznamenána na indikační skice stabilního katastru z roku 1826. V obou případech byla šibenice zachycena obdobně a to jako dřevěná konstrukce na trojúhelníkovém půdorysu, který byl tvořen třemi nosnými pilíři s trámovými překlady. Nicméně dochované pozůstatky rožmberské šibenice dnes tvoří částečně destruovaná zděná konstrukce obdélného půdorysu o rozměru 5,9 x 5,7 m, jejíž nejvýše dochovaná část zdiva dosahuje skoro 130 cm. Tato nesrovnalost v historickém schématickém označení půdorysu pramení nejspíš z obecně v historii užívaných mapových značek, které byly pouze ilustrační a neodrážely konkrétní podobu objektů, jak ostatně upozorňuje výše uvedené vyjádření Akademie věd České republiky, které i detailněji popisuje nálezovou situaci pozůstatků předmětné šibenice.

Ministerstvo kultury je toho názoru, že památková hodnota pozůstatků rožmberské šibenice však nespočívá pouze v mimořádně dochovaných reliktech její nadzemní konstrukce, ale i v celkovém historickém kontextu a způsobu využití tohoto místa. Vzhledem k funkčnímu využití dotčeného popraviště lze předpokládat na základě archeologických výzkumů z obdobných lokalit, že se v bezprostřední blízkosti dnešních pozůstatků šibenice budou nalézat další archeologické nálezové vrstvy související s používáním šibenice (zejména pozůstatky popravených, které nešlo pohřbít na vysvěceném hřbitově).

Nelze tedy vyloučit, že prohlašovaný archeologický nález „Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou“ může dále v budoucnu pomoci rozšířit archeologické poznání a kulturní dědictví České republiky v nejbližším okolí.

Ministerstvo kultury dále poznamenává, že vzhledem k soudním reformám, kdy docházelo k postupnému rušení hrdelních soudů, ztratili šibenice svůj význam i funkční využití a proto se zejména v 18. a 19. století přistupovalo k jejich systematické likvidaci. Z tohoto důvodu se se jich dodnes na našem území dochovalo jen velmi málo a i přes tuto skutečnost se zároveň jedná o opomíjenou a ohroženou kategorii našeho kulturního dědictví. V rámci regionu lze uvést, že další prohlášené pozůstatky šibenice za kulturní památku se nacházejí u Strakonice. Základy této šibenice byly však odkryté archeologickým výzkumem a svým stavem zachováním a výpovědní hodnotou se nemohou rovnat předmětné prohlašované rožmberské šibenici. Jediné pozůstatky, které svým intaktním stavem zachování mohou konkurovat v rámci regionu rožmberské šibenici, se nacházejí u Blatné v okr. Strakonice.

Tyto velmi dobře dochované nadzemní relikty popraviště však ještě nebyly zatím prohlášeny za kulturní památku.

Ministerstvo kultury závěrem konstatuje, že z výše uvedeného zcela jasně vyplývá, že předmětný pozemek parc. č. 612/2 v k. ú. Rožmberk nad Vltavou, jehož součástí je archeologický nález „Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou“, je žádoucí chránit, a to nejen pro jeho nesporné hodnoty historické, a řemeslně-technologické, ale i společensko-edukativní. Jedná se tak o mimořádně ve hmotě autenticky významný doklad hrdelního soudnictví, historického vývoje, způsobu a prostřední společnosti člověka raného novověku. Proto Ministerstvo kultury rozhodlo tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí lze podle ustanovení § 152 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podat ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení rozklad. Lhůta pro podání rozkladu počíná běžet podle § 40 odst. 1 písm. a) správního řádu den následující po dni, kdy bylo toto rozhodnutí doručeno. Doručení písemnosti upravuje § 23 a § 24 správního řádu, který stanoví, že nebyl-li adresát tohoto rozhodnutí zastižen, rozhodnutí se uloží v provozovně provozovatele poštovních služeb. Jestliže si adresát uložené rozhodnutí ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy bylo rozhodnutí k vyzvednutí v provozovně provozovatele poštovních služeb připraveno, nevyzvedne, považuje se rozhodnutí podle § 24 odst. 1 správního řádu za doručené posledním dnem této lhůty (od tohoto dne běží v tomto případě lhůta pro podání rozkladu). Doručení písemnosti pomocí datové schránky upravuje § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který rovněž stanoví přednostní doručování dokumentů prostřednictvím datové schránky. Nepřihlásí-li se adresát do své datové schránky ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty. O rozkladu proti tomuto rozhodnutí rozhoduje ministr kultury. Rozklad se podává u Ministerstva kultury na výše uvedenou adresu.

Mgr. Ing. Eva Trejbalová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

Na vědomí:

Akademie věd České republiky

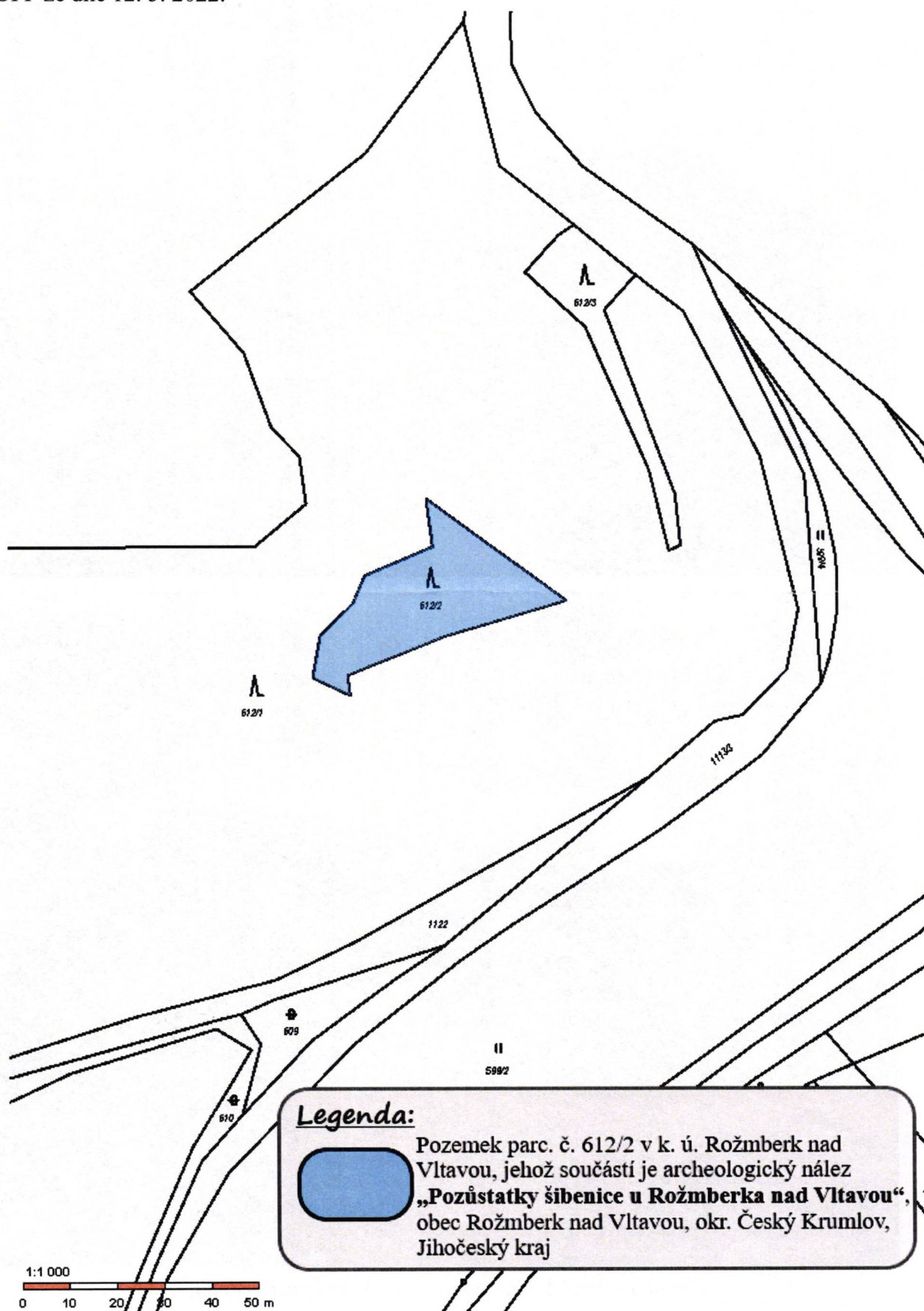
Národní památkový ústav, generální ředitelství

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Krajský úřad Jihočeského kraje, úsek památkové péče

Městský úřad Český Krumlov, úsek památkové péče

Příloha č. 1: orientační záznam archeologického nálezu „Pozůstatky šibenice u Rožmberka nad Vltavou“, nedílná součást výroku rozhodnutí Ministerstva kultury č. j. MK 28596/2022 OPP ze dne 12. 5. 2022.

Příloha č. 2: vybrané fotografie kulturní památky, nedílná součást rozhodnutí Ministerstva kultury č. j. MK 28596/2022 OPP ze dne 12. 5. 2022.

Západní stěna šibenice zachovaná do výše cca 130 cm

Částečně destruovaná východní stěna šibenice.

Detail severozápadního nároží šibenice zpevněného rozměrnými kvádry.